

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

VI. Practicæ resolutiones circa prædicta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

peccato. Vnum est illud in proximum grauissimorum criminum. Quod si manifestum sit, iurisdictionis amissionem causat.

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Charitate ex Societatis
I E S V Doctōribus.

75. Possunt ne Religiosi occulta fratrum crimina superiori S. I. prudenti deferre tanquam patri, absque premissa occurrence correctione? Minimè, nisi contrarium sit cautum, vt in no- De cor-
stra Societate. Tannerus 2.2.d.2.9.5.dub.5.n.106. ptione
fraterna.

76. Quanta est precepti correctionis (preceptum puto esse Tann. illud: Si peccauerit in te frater tuus, non consilium mei Mag- Mend. gistri Petri Hurtado de Mendoza venia, asserentis esse consi- Conin. lium 2.2.d.163.sect.5.9.207.) obligatio? Obligat sub mortali per se loquendo. Coninch.d.28.dub.4.n.14.

77. Ordinem in correctione seruandum à Domino acceptimus. Delinquens secreto monetur, si delictum sit occultum; coram testibus corrigitur, si priuata monitio non profuit, Prelato denunciatur: rogo autem, an prelati ordo sub precepto cadat? Negat Maldonatus doctissimus ad cap. 17. Luca. Hurt. Mend. Contestatur Hurtado de Mendoza citat. Sed cum multis aliis assero ordinem illum sub precepto cadere. Vnde quando prudenter iudicas primum gradum prodesse posset delinques mortaliter graui in re, incipiens à secundo; vel à tertio relictis prioribus: nisi talis circumstantia adfit in persona corripienda, aut cui reuelandum est crimen, quod peccator nihil, aut parum detrimenti patiat.

78. An testes sigillatim sint adhibendi? Respondeo cum Sanch. Sancio opusc. tom.2.lib.6.c.2.dub.4. posse simul ambos testes adhibere, licet melius esset prius vnum, & hoc non sufficiente addere alterum.

79. An de peccato veniali correctio obliget? Sub veniali obligare aliqui asserunt. Sed cum Filliucio t m.2. tract.28. Filliuc. c.6.n.133. affirmo nec sub veniali obligari te ad corripiendum; quia per veniale non est frater perditus, ergo preceptum de lucrando fratre non obligat.

80. Scio debere esse moraliter certum le hāle crimen quod

teneor corripere: rogo, an in dubio aliquis teneatur? Prelatis suspicio, aut dubia cognitio sufficit Sanctio auctore. Persona autem priuata non tenetur corripere nisi in casu hæresis, vel alterius criminis valde Reipublicæ perniciosi, aut si proximi mors immineret; vel probabilis foret spes proximum peccati dubij correctionem non agrè laturum. Filliucius dicitur.

Filliuc.

81. *Obligat ne correctionis præceptum sub mortali, cum delinquens ita timorata est conscientia, vt speretur facile sanctus, vel ab alio corripendus? Non obligat; quia correctio est quædam spiritualis eleemosyna non nisi indigenti facienda. Valentia apud Granadum 2. 2. contr. 3. tract. 12. d. 1. num. 6.*

Valent.

Obligat ne correctio de actuali peccato, si non est relabendi periculum? Non; quia non censetur proximus in graui necessitate constitutus; nisi sumas occasionem ex huiusmodi peccato iterum relabendi, existimetur; ita persuasurum in illo peccato, vt suo tempore de illo non doleat. Itaque vnum peccatum, aut alterum, à quo quis sese excutit Confessionis assiduæ opportunitate corripendum non est Laym. Sanch. Palao. lib. 2. tract. 3. c. 7. num. 2. Sanchez, & alij, Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. part. 2. adhibet rationem; quia si peccator ex charitate in se ipsum non obligatur statim culpam depellere; quare tu ex misericordia obligatus eris procurare.

Laym.

Sanch.

Palao.

Dubium est, an correctio sit delinquenti profutura, sed certitudo adest, non esse obfuturam. Debet adhiberi. *Dubium est, quod profutura non est, & quod nocuum est adlaturus: teneor ne corrigere? Negat Granad. 2. 2. contr. 3. tract. 14. d. 1. num. 6. At Filliucius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 135. asserit conferendum esse bonum proximi, quod speratur, cum malo, quod timetur: & eligendum quod maiorem boni rationem habet.*

Granad.

Filliuc.

82. *Puto futurum deteriozem proximum ad aliquod tempus, si corripio: sed beneficio correctionis emendandum? Corripendus est. Valentia tom. 3. quest. 10. p. 2.*

Valent.

83. *Timeo aliquod ab illo impatienti peccatum magnum præsentis perpetrandum homicidij, blasphemia. Si timetur homicidium, non corrigas. Si solum autem timeas blasphemiam, aut aliquod peccatum, è quo nec communitati, nec innocenti incommodum graue oriturum sit, debes corrigere, ex emendationis lucro futuræ. Coninch ubi supr.*

Conin.

84. *Est ne aliquis casus quo particularis vti teneor correctione, quamuis non sperem emendationem delinquentis; Sed potius credam*

credam grauius peccaturum? Ex *Coninch* affirmo teneri te *Conin.*
num aliquem audis hæresim laudare, aut fidei rationes con-
taminere, modo adsit spes impediendi aliorum peruersionem.
Quando grauem detractionem audis, si tua correctione spe-
ras, credentes non credituros; quia planè teneris hoc in casu
tanta mala impedire.

85. Scio correctionem obligare, dummodo non obueniat graue
incommodum corripienti, nisi in necessitate extrema, aut quasi
extrema proximi; datur ne alius casus in quo debeam proxi-
mum graui non obstante meo incommodo corrigere? Profectò
si Prælati sis; quia teneris pro subditi spirituali vita vitam
corporalem propriam contemnere. *Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. Pal.*
part. 9. n. 4.

86. Potest ne correctio differri, quum commodius tempus spe-
ratur? Potest, si in differenda correctione non adsit pericu-
lum. *Granado ubi sup.* *Granad.*

87. Quandonam correctionis ommissio erit mortalis? Cùm sit
ex proposito, quia si ex tepiditate omittas particulari, non
delinques mortaliter, nisi damnum proximi tantum esset, vt
grauius nolenti corrigere imputaretur. Dixi *particularis*,
quia Prælati ex tepiditate omittens correctionem mortali-
ter delinqueret. *Granado auctore.* *Granad.*

88. Rogo igitur, quandonam erit mortale, correctionem dif-
ferre? Quando ex dilatione timetur lapsus fratris in pecca-
tum mortale, aut ipsius mors sine pœnitentia, vel alicuius
detrimentum notabile, quod vitare poterat correctione.
Quando nihil horum times, & sine causa differs, venialiter
peccas. Ex *Granado.* *Granad.*

89. Licitum ne permittere alicuius peccatum, vt melius
postea corrigatur deliquens? Afferit *Palao ex Sanchez & Pal.*
aliis tom. 1. tract. 6. d. 3. part. 6. c. 6. num. 7. quia non tam permit-
titur peccatum, quàm quod proximus non resurgat, vt postea
fortius surgerere possit. Cum aliis abnego; quia illam per-
missionem non permissionem haud intelligo.

90. Quandonam potest correctio omitti, & fratris peccatum
ad superiorem immediate deferri? Quando peccatum proxi-
mi occultum vergit in detrimentum aliorum, nec videtur
sufficienter per priuatam monitionem incommodum aue-
rendum. v. gr. si aliquis prodicionem, & incendium ciuitatis
clam moliat, aut alios hæresi inficiat; quia pluris salus
multorum, quàm peccatoris deprauati fama ducenda. Ex
Hurtado Complut. *Hurt.*

91. An huiusmodi delatio sit facienda superiori vt Iudici,

Hurtad. *an ut patri?* Posse fieri ut Iudici, *Hurtado*, & *Palao* asserunt quando crimina sunt occulta, sed probabilia: quando vero improbabilia solum sunt deferenda, ut patri; modo hoc sufficiat ad remedium; aliter enim posses ut Iudici, dicendo, te id probare non posse, sed ut Iudex ex officio prouideat, & inquirat, ipsi deferre.

92. *Prudenter iudico, me nihil corrigendo facturum: sicut ne, relicta secreta monitione, aut inductione testium, superio i deferre, & remedium postulare?* Satius; quia Evangelicus ordo institutus est ad proximi emendationem; unde si illud indicamus remedium non profuturum, possumus vtilius eligere. Id quod praecipue in Religionibus obseruandum *Suarium* asseruit. Addit *Castro* & *Palao*, in Religionibus semper praesumendum, melius subditum à Praelato corrigendum, quam à quolibet particulari, dum contrarium non constat. Puto gerendum, si superior sit vir prudens, & subdito non malè affectus, & delatio fiat tanquam patri. Non tamen delinquentis ius violandum. Ex *Beccano de fide, cap. II. dub. 4. num. 30.*

Suar.
Castro.

Beccan.

93. Proximus propter maiorem profectum spirituales paratus est, ut ipsius peccata quantumuis occulta, nulla praemissa correctione superiori deferantur: possem ne licite? Ita planè. At non id praesumi debet nisi de Societatis IESV viris, qui hoc ex capite suo iuri renunciarunt. Quam constitutionem licitam esse, & laudabilem *Suarium* doctissime ostendit. Lege *Petrum Hurtado de Mendoza 2.2.4.173. sect. 5.*

Suar.
Mendo.

94. *Tenetur ne priuata persona, qua non pertraxit alium ad peccatum, vitam propriam emendare, ut alterum possit corrigere?* Non (inquit *Coninch de charit. d. 28. dub. 7. num. 132.*) nisi proximus in peccato esset moriturus; quod vix fieri potest nisi in eo, qui est summæ authoritatis, & in peccatis contra fidem. *Palao* difficilem hanc sententiam iudicat; quia peccator tenetur admittere correctionem à quocunque fiat, praecipue in articulo mortis; quod si non faciat, sibi imputet.

Pal.

Hurt.

Porro *Hurtado* docet, ex vi praecipii correctionis, aliquando teneri correcturum ad exteriorem emendam, quando hæc est medium ad correctionem proximi requisitum; nunquam tamen teneri ad interiorem.

Pal.
Sanch.

95. *Emendatus ne frater potest Praelato denunciari tanquam patri, ne iterum labatur?* Negat *Valentia* ex illis verbis: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*; quasi dicat. Nil superest amplius. Addit Doctor, in Societate IESV fratrem emendatum denunciandum esse ob qualemcumque maiorem securitatem. At *Palao*, & *Sanchez* id abnegant merito, si non addit periculum

Examen V. De Charitate ad proximum. 617

periculum probabile cadendi iterum; quia consensus ille in societate prestitus non est censendus ad hunc casum extendi.

96. Scio in extrema necessitate diuites teneri proximo subuenire: ex iustitia ne? Profecto (D. Thom. 2. 2. quest. 118. art. 4. ad 4. docente) ex legali præcepto iustitiæ, quo prohibemur proximum interficere. c. pascere, Quisquis pascendo, hominem servare poteris: si non pavisti, occidisti. Infert Hurtado de Mendocza 2. 2. tom. 2. d. 159. sect. 3. §. 31. negantem eleemosynam extreme indigenti, ad omnia damna secuta teneri. v. gr. si illo obeunte orphani indigentes opera patris remanserunt: & sic indigentes posse diuites cogere ad eleemosynam in iudicio. Porro Bellarminus asserit esse solum obligationem charitatis; quia obligatio iustitiæ nullo in iure inuenitur.

97. Captivus ne dicendus extreme vel quasi extreme indigens? Negat Hurtado de Mendocza 2. 2. tom. 2. d. 159. sect. 3. §. 21. quia aliàs non poterant à dominis mancipia detineri. Excipit tamen casum, quo captivus timeretur melancholia, aut infectione aëris interimendus. Granada 2. 2. contr. 11. d. 2. sect. 4. num. 21. addit idem dicendum de captivo viro nobili, aut magnæ sanctitatis, & vilitatis Reipublicæ.

98. Multi è proximis indigent, quinam ordo servandus? In pari indigentia (vt cum Mendocza loquar sect. 5. §. 57.) succurrendum parentibus, idque sub graui culpa: non autem patri, quàm matri, nec vxori, quàm filiis. Prius autem patri, quàm auo; & filio, quàm nepoti, & fratri, vt pote conjunctionibus.

99. An extreme indigentibus sufficiat per mutuum subuenire? Sufficit, apposita conditione, vt tempore lautioris fortunæ restituat; quia si egenus subleuatur, quocumque modo præceptum impletur. Vasquez de eleem. cap. 1. dub. 6. num. 54. Proximus solo indiget usu, teneor ne prestare dominium? Non, sed solum mutuare. Suarius d. 7. sect. 5. num. 4.

100. Posse distributorem eleemosynæ ex testamento omnium pauperum generi pro libito exhibere scio: rogo, an possit si pauper est, sibi applicare? Potest, non solum si in pauperiem post testamentum incidisset: sed & cum antea inopia laborans id testatori non patuit. Sanchez summ. lib. 6. cap. 11. num. 55.

101. Mihi imponitur à Confessario pœnitentiæ pauperis subleuandi: an possum mihi inopi retinere? Debeo alteri pauperi largiri: qui à Confessario præscribere intēdit eleemosynam pœnitentiæ, & ideo alteri faciendam. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 11. t. 14. n. 10.

102. Tenenturne ditites seculares priuati, pauperes inuivere? Sux obligationi satisfaciunt, subueniendo pauperibus

Q. 5 sibi

§. 2.
De eleemosyna.

Hurt.

Bellar.

Hurtad.

Granad.

Mend.

Vasq.

Suar.

Sanch.

Pal.

Hurtad.

sibi notis, cum proposito succurrendi aliis occurrentibus, quia pauperes frequenter se produnt, & nemo petit occurrere, nisi tempore pestis, quo Magistratus providere solet. Hurtado de Mendoza 2.2.d.159. sect.3. §.13.

Mend.
Granad.

103. Proximus extrema laborat necessitate: tenentur ne diuites non solum de superfluis, sed & de necessarijs sibi, ei succurrere? Tenentur quamuis in dignitate, & fastu extenso detrimentum aliquod patiantur. Minimè verò tenentur statum absolutè deicere. Mendoza sect. 6. §.56. Quid in gravi necessitate? Tenentur de superfluis statui. Granado 2.2. controu. 3. tract. 11. d. 2. sect. 4. num. 18.

Gran.
Hurt.

104. An actus hic diuitis: Nolo erogare de superfluis statum elemosynam in communibus necessitatibus, sit mortale peccatum? Afferit Suarius de char. d.7. sect. 3. num. 7. Ast in communibus necessitatibus solum teneri sub veniali diuites succurrere de superfluis. Granado citatus, n. 26. affirmat. Hurtado autem §. 1; 1. nullam ait adesse obligationem.

Gran.

105. Quanam precor, bona dicenda sint statui superflua? Et Granado respondeo sect. 1. num. 3. Bona temporalia ad tria genera reuocantur. Aliqua sunt necessaria ad vitam propriam, omniumque, qui sub nostra cura sunt, sustentationem. Alia ad statum decenter conseruandum. Alia denique, quæ nec vitam nec statui necessaria sunt, superflua appellantur. An dicenda sint superflua, quæ ad meliorandum statum conseruantur? Minimè; quia nemo tenetur proprium statum, ne proximus amittat suum, deicere: vel ab altiori acquirendo desistere. Sic Granado sect. 1. num. 3.

Gran.

Vasq.
Hurtad.

106. Periclitatur quis in statu, ob iniustam rei temporalis amissionem: subueniendus ne de superfluis status? Affirmat Vasquez de Eccl. cap. 1. dub. 3. num. 26. At Hurtado de Mendoza §. 98. docet, si è statu cadens non cogatur mendicare, seruire, aut vilem artem exercere: sed habeat vestes congruas, & alimenta, vt absque infamiae periculo possit inter suos degere neminem teneri illi statum asseruare; quia diuitiæ, & splendor, quem amittit, non inferuiunt ad depellendam miseriam, sed augendam dignitatem, quam nulla ex lege illi tenetur conseruare.

Sanch.

107. Scio, Clericis beneficiatis maiorem esse circa elemosynas obligationem: quidnam tenentur Episcopi, & alij erogare? In necessitatibus grauibus tenentur totum erogare superfluum. An Papa hac obligatio incumbat? Ita planè; quia est de iure diuino, & naturali, in quo proinde dispensare non potest. Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 40. num. 3. Peculiariter

Maliter verò Præful summus tenetur Cardinalibus egentibus subuenire, quorum speciale caput, & cum quibus facit quid vnum.

108. Tenentur pensionarij? Ita quidem, si pensio est Ecclesiastica; quia cum hæc sit pars Ecclesiasticorum fructuum, est verè beneficium Ecclesiasticum. Secus si pensio est laica. *Mendoza 2.2.d.160. sect.7. §.117.* At *Vasq. de elem. dub. vlt. Vasq. num. 22.* ait non dari pensionem titulo beneficij, ac proinde huiusmodi obligationem non inducere.

109. Tenentur Religionum Militarium Commendatarij? Quæ dantur titulo laico Commendæ, vt scilicet prompti sint ad militiam, non inducunt eiusmodi obligationem. Nec obstat deuota paupertas; quia non est adeò stricta. Ex *Hurtado de Mendoza.*

Mend.

110. Inducunt ne obligationem eleemosynæ elargiendæ, Regularium Monasteria? Docet *Suarus de Rel. tom.4. tract. 11. cap. 26. num. 13.* regulariter loquendo Monasteria teneri ad aliquam eleemosynam, non tamen ad omne residuum, laudabilius planè sustentandis pluribus Religiosis impendendum.

Suar.

111. Tenentur ne Clerici beneficiarij in necessitatibus ordinariis, pauperes quereres, vt subsidia eis elargiantur? Tenentur si sint Pastores, secus, si particulares personæ. *Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. dub. 39. n. 4. & 5.*

Sanch.

112. Quantum debeant largiri Clerici beneficiarij, expende. Ex *Hurtado* & aliis accipians. Hic quidem *sect. 5. §. 105.* Episcopis consulit quartam partem largiri; quia plerumque Principes parum habent residui. Clericis alijs, qui parè viuunt, congruam prius sustentationem recipere, & deinde superflui dimidium erogare: sed si hi omnes tertiam partem præbeant, securiores fore; & de reliquis duabus, posse ad libitum disponere; quia reddituum Ecclesiasticorum sunt verè domini. Vnde hæc obligatio erit solius misericordiæ, non iustitiæ. *Granado 2.2. contr. 3. tract. 11. d. 3. num. 21.* vult sufficere Episcopos quartam, alij verò beneficiati quintam vel etiam secretam partem elargiri. *Layman. lib. 3. tract. 2. cap. 4. num. 3.* asserit talem obligationem esse iustitiæ, non tanquam charitatis.

Mend.

Granad.

Laym.

113. Adnumeranda ne cum redditibus Ecclesiasticis distributiones quoridianæ pro singulis horis in choro, stipendia mortuorum, eleemosynæ Missarum, & concionum? Negat *Hurtado de Mendoza.* Addit *Sanchez dub. 45.* Nec stipendia Capellaniæ etiam collatiuæ, nec stipendia accepta pro ministerio, quod beneficiati præstare alijs tenerentur.

Mend.

Sanch.

114. Dixisti

114. Dixisti posse uxores, & filios de ijs, quorum dominus habent, in pauperes distribuere: rogo, an aliquando de alijs possint, in scio marito, & patre? Potest vxor absque consensu viri, moderatas elemosynas facere, ad ipsius viri damnum spirituale; vel temporale vitandum, instar Abigail 1. Reg. 17. Lessius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 84.

Less.

Potest & ad sustentandos filios ex priori matrimonio, vel fratris, id postulante acta sanguinis coniunctione, & viri ipsius decencia. Palaus tom. 1. tract. 6. d. 2. p. 13. n. 16. soluto tamen matrimonio, quæ dedit, in suam partem tenetur computare, dempto eo quod ex viri decencia sanguinis coniunctioni adiecit. Potest, in scio, ac repugnante marito, pauperibus ordinariis vigesimam annorum prouentuum partem distribuere; quia in hoc vir non potest esse rationabiliter inuitus. Granadus d. 5. num. 3. Potest filius acquisita in ludo et præsumpta patris voluntate, dispensare. Si pater nullas elemosynas gerit, pro illo, inuito licet, potest filius facere. Si immoderatas exhibeat ex bonis paternis, fratribus tenetur parata restituere, aut ab eis facilem veniam impetrare.

Pal.

Granad.

115. Quid Religiosus? Potest elemosynas moderatas gerere, etiam interdiciente superiore; quia is non præsumitur moderatum & consuetum subsidium pauperum prohibere. Sanchez summ. tom. 2. lib. 7. cap. 19. num. 96.

Sanch.

116. Liberat ne elemosyna quotidiana Canonicum (qui omittentem horas Canonicas à restitutione faciendâ, si absque hoc intuitu gessit? Asserit Layman lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 12. num. 9. quia præsumitur fuisse hæc illorum intentio: & leges Ecclesiasticæ sunt benignè explicandæ. Confessari Hurtado de Iust. d. 9. diff. 8. Immeritò externus auctor Diana doctus, & eruditus, hanc sententiam nimis laxam appellauit.

Laym.

Hurtad.

S. 3.

Descan-

dalo.

Lugo.

117. Quonam modo scandali peccatum in Confessione aperendum? Respondet Card. Lugo de Pœn. d. 16. sect. 4. num. 164. non teneri te explicare speciem peccati, ad quod proximus inducitur, nec numerum personarum, quas induxisti.

Sanch.

118. Scio bonum finem excusare aliquando à peccato scandali: rogo, an excusari possit vir exhibens uxori de adultera suspectæ, ad comprehendendum eam in delicto, gratia correctionis? Sanchez de Matr. tom. 3. lib. 10. d. 12. num. 13. negat. Sed alter Sanch. externus in select. d. 35. n. 12. affirmat probabiliter quia non est formaliter cooperari peccato, sed illud permittere materiam ministrando, ad grauius dânum impediendum.

119. Lugo

Examen V. De Charitate ad proximum. 621

119. Licet ne suadere minus malum ut proximum non aliter aueribilem à maiori auertas? Negat Hurtado de Mendoza Hurt.
2.2. d. 173. sect. 10. §. 110. quando quis paratus est solum ad maius malum, nec de minori aliquid cogitat. v. gr. non esse licitum hortari fornicandum eum, qui solum paratus est adulterari; quia tunc consulens vera esse fornicationis causa. Porrò Saa v. peccatum n. 8. absolute negauit; quia non Saa.

sunt facienda mala, ut eueniant bona. Attamen memor S. Loth filia Sodomitis offerentis, ut eos à nefanda libidine auerteret, contrariam sententiam approbo; quia non est inducere absolute, sed sub conditione; ut si paratus sit maius eligere, minus eligat, minus Numine laedendo. Lessius asserit Less.
quidem licere paratum. v. g. ad scandendum Monasterium Monialium ad ebrietatem prouocare, ad vitandum maius illud flagitium. Sic ille lib. 4. c. 3. dub. 4. n. 33.

120. Rogo, an liceat paratum furari à paupere persuadere, ut furetur à diuite? Licere asserimus ex mente Lessij consequenter. At stando sententiae Hurtado de Mendoza §. 156. Hurt.
proponi solummodo ei potest furtum de rebus diuitis minus graue peccatum, &c. Asserit tandem sic hortantem, ad restitutionem teneri. Quod quidem abnego cum Sanch. de Ma- Sanch.
trim. tom. 2. lib. 7. d. 11. num. 24. & 25. affirmante, talem suaderi posse ut ab aliquo diuite indeterminatè furetur. At Vas- Vasq.
quez apud Palaum tom. 1. tract. 6. d. 6. p. 6. n. 12. etiam ait, posse Pal.
determinatè à tali diuite furari persuaderi; qui non esset rationabiliter inuitus respectu suadentis, posito quod fur à furto pauperis aliter non posset absterreri.

121. Licet ne vexationem redimere? v. g. dignus potest pecuniam electori offerre alias volenti eligere indignum ad beneficium Licet; quia minus malum est eligere dignum cum pecunia, quàm indignum gratis. Illud enim vnicum simoniac peccatum, hoc autem contra iustitiam distributiuam, ac commutatiuam, contra charitatem, &c. ut probat latè Hurtado de Mendoza citat. §. 234. Hurt.

122. Licet ne petere mutuum ab usurario etiam non parato ad scelerandum? A peccato scandali excusaris, si aliqua rationabilis causa adsit. v. gr. pium opus ludus publicus, conuictia, torneamenta, & similia iuxta proprii status exigentia, quae sine decore haud possunt omitti. Sanch. summ. t. m. 1. Sanch.
lib. 3. cap. 8. num. 23. asserit petere haec ad inutilia, & vana non esse mortale; quia petens mutuum cum usuris directè intendit solum mutuum, usuris verò solum permisit.

123. Licitum

123. *Licitum ne à malo ministro petere Sacramentalia quidem si sit paratus, vel obligatus, aut necessitas occurrat, quia hæc actio potest rectè geri, mundante prius Sacerdote conscientiam suam.* Azorius tom. 2. lib. 12. c. 17. q. 7.
- Azor.
124. *Quid si Sacerdos sit excommunicatus? Si non est toleratus, & necessitas non vrget extrema, haud est in ministerium adducendus Sacramenti. Toleratus est.* Adhuc Vasquez opus de char. q. 43. art. 8. dub. 4. num. 42. affirmat induci non posse sine necessitate, aut maiori vtilitate; quia existimat excommunicationem exercitium Sacramentorum etiam tolerari prohibere aliàs existenti in gratia, & ad ministerium inuitato.
- Vasq.
- At Hurtado de Mendoza, docet posse ab huiusmodi Sacerdote etiam absque causa vlla Sacramentum peti; quia potest iustificari per contritionem, quo in casu excommunicatio illum ab vsu actiuo Sacramentorum non impediret. Ex Constantiensi enim Concilio excommunicatus toleratus cum fidelibus, etiam in Sacramentis potest inuitatus communicare.
- Mend.
125. *Possunt ne tabernario vendituro cum fraude vinum vendere: si non inueniatur alius, qui velit emere?* Negat Gaspar Hurtado d. 10. diffic. 7. sed ex mente Sanchez assero; quia tabernarij fraudes ex mera illius malitia procedunt.
- Hurt.
126. *Licet ne rogare iudicem concubinam, vt ipsum propitiū reddat?* Negat Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 38. quia non potest illa iudicem alloqui, quin periculo peccandi se exponat. At Hurtado de Mendoza sect. 11. §. 143. putat licere, si adsit iusta causa, nec alia appareat via iudicem reddendi proprium; quia iudex & concubina ex malitia delinquerent, quorum crimen cum graui incommodo vitare non teneor.
- Sanch.
127. *Licet ne petere à Mago solutionem maleficij, quantum sciam illicitè soluturum?* Licet, si scio licitè posse illud soluere; quia ex sola malitia iniquè agit. Mendoza sect. 16. §. 205.
- Mend.
128. *Excusatur ne à peccato scandali offerens pecuniam Sacerdoti nolenti puerum moribundum, sine pretio baptizare?* Non, quia Sacerdos peccat ex mera malitia; & ille non vult emere Sacramentum, sed iniqui ministri allicere voluntatem, ne infans absque Baptismo pereat. Mendoza sect. 17. §. 111. addens, idem asserendum in quacumque graui necessitate, quæ proculdubio à vitando scandalo Pharisæico excusat.
- Mend.
129. *Licet ne deponere pecuniam apud usurarium absque causa?*

Examen V. De Charitate ad proximum. 623

causa? Excusat aliquis externus apud Sanchez sum. tom. 1. p. 7. num. 3. quia hæc depositio non videtur causa scelerationis. Ast ego cum Mendozæ sect. 14. §. 101. assero non licere sub graui piaculo; quia daret occasionem proximo grauis delicti, non tamen ad restitutionem obligarem; quia non peccaret contra iustitiam.

130. Scio, præbentem occasionem proximo aliàs parato ad peccandum à crimine scandalizari; rogo, an saltem venialiter delinquam, si petam absolutionem à malo ministro parato Confessiones excipere? Asserit Sanchez lib. 3. c. 8. n. 23. si in hoc Sanch. casu nulla vrget necessitas.

131. Tenemur ne aliquando abstinere à rebus licitis, ex quibus proximus ex infirmitate scandalizatur? Ita planè. v.g. fœmina habet ius sacrum audiendi in hoc vel illo templo: transeundi per hunc, vel illum vicum: prospiciendi per fenestram. At si timet, se in hoc templo, aut vico, aut sub fenestra ab aliquo expectari, qui illam prospiciens, arripiet occasionem ruina: & potest commodè aliud templum inire, &c. tenetur id præstare; quia quando absque magno incommodo possumus, peccatum proximi vitare tenemur. Castro Pal. Pal. tom. 1. tract. 6. d. 6. p. 7. num. 4. Si autem magnum adesset incommodum, non tenetur fœmina ab huiusmodi actibus abstinere; quia se habet remotè, & per accidens ad alterius lapsus; quod potius est scandalum acceptum, quàm datum. Mend. Mendozæ sect. 31. §. 404.

132. Tenetur ne fœmina suo statui ornamenta congruare? Negat Granado 2. 2. contr. 3. tract. 13. d. 5. sect. 5. n. 31. Quia de valde nimis ornatibus? Tenetur respuere sub mortali, non solum si sciat, se ab aliquo in specie concupiscendam; sed etiam si credat, se fore alicui indeterminatè lapsus occasionem; quia talis ornatus est illicitus, & ad illud fœmina ius non habet. Sic Granado. At Layman. lib. 2. tract. 3. c. 13. num. 21. q. 13. asserit nimium ornatum, malo fine secluso, culpam venialem non excedere; quia secundum se non est malus, nec prohibitus. Gran. Laym.

133. Tenetur ne à choreis licitis abstinere, ob dubium, ne aliquis illam concupiscat? Non. At si id sciat, aut timeat probabiliter, & sine incommodo possit, debet abstinere. Mend. Mend. Mendozæ sect. 28. §. 319.

134. Num quis teneatur ab operibus bonis de præcepto, aut de consilio abstinere, ne det scandalo occasionem? Opera præcepta ob aliorum scandalum nunquam esse omittenda docet Vasquez opusc. de scand. a. 8. dub. 1. num. 4. quia vnusquisque Vasq. tenetur

teneretur vitare magis proprium, quàm alienum peccatum ab operibus autem de consilio non abstinendum ob scandalum ex malitia: ob scandalum autem ex infirmitate abstinendum semel, aut iterum: ex *Valentia tom. 3. d. 3. q. 18. p. 4.* Scio notandum de *Mendoza sect. 20. §. 256.* probabiliter valde defendere, ad vitandum scandalum ex infirmitate omitti debet omne illud præceptum positivum, ex cuius omissione nihil aliud proximo sequitur inconueniens; quia Deus misericordiam vult, & non sacrificium. Admonet: occasiones scandali ex infirmitate, per aliquod breue tempus acciderent unde si diu durent, plus malitiæ, quàm infirmitatis habent comperiuntur: & ideo non propterea opus præceptum omittendum.

§. 4. 135. *An sit peccatum Comædijs interesse?* Ob vanam curiositatem etiam si res turpes turpiter repræsententur, si aliud probabile periculum lapsus, & delectatio non transeat ad rem repræsentatam, non esse mortale affirmat *Azorius p. 1. lib. 5. cap. 27. q. 7.* Sed fatius *Comitolo* hærescere *lib. 5. q. 21.* contrarium existimanti. Ego quidem virum timoræ conscientie nobilem exemplarem specialiter Sacerdotem à peccato graui scandali saltem non liberarem, quando turpia turpiter exponuntur.

Mend. 136. *An peccent mortaliter suis stipendijs histriones scandalolosos plerumque, & tot adolescentibus scandali excitatores, ut virginibus lasciuia magistris, alentes?* Affirmat *Mendoza lib. 2. tom. 2. d. 173. sect. 28. §. 367.* quia scandalum commune fouent, cum sine illo subsidio histriones tam turpium, tamque Reipublicæ perniciosum non exercerent. Porro *Baldellus tom. 1. lib. 3. d. 18. num. 11.* verum id putat de iis, qui primò ad Comædias confluunt; existimans tantum non peccare mortaliter eos, qui confluunt post auditorium sufficiens; quia licet ille non adesset, ideo Comædia suppemeretur.

Mend. 137. *Peccant ne Magistratus Comædias permittere?* Affirmat *Mendoza sect. 29. §. 377.* quia ex huius mali permissione non vitatur maius malum, sed omnia vitia confouentur. Quam piè Philippus IV. verè Catholicus Comædias ab Hispania Regnis hoc anno 1646. vt communem pestem Religionis ablegauit edicto.

§. 5. 138. *Versatur quis in mortis articulo, & putat se non habere in communi sufficientem contritionem, & ideo petit confessarium: rogo num teneatur hic cum discrimine propria vite eum adire, & abstinere?* *Suar.* uere? *Suar.* debere affirmat. At cum *Coninch* iudico non debet

debere, nisi fortè esset pœnitens ita rudis, vt vel nesciret con-
tritionem esse necessariam, vel modum illam eliciendi. Adde
ex eodem authore me non teneri cum eodem periculo doce-
re eum, qui ab hæretico seductus esset, ita vt vincibiliter ve-
ritatem ignoraret. Vel eum, qui cum eadem ignorantia con-
tractum iniustum celebrat. Vel cum quis filiam vult prosti-
tuere, licet filia videatur spiritualiter peritura.

139. An tenearis cum propria vitæ discrimine subuenire in-
fanti, qui sine Baptismo aliàs esset moriturus? Saa affert ex Saa.
Soto non teneri; sed cum Suario contrarium affirmo; quia
malum aliud medium subest misero ad salutem, cum sit in-
capax contritionis.

140. Si adultus esset? Cam Saa sentirem, modò ruditate Saa.
nimia non laboraret.

141. Eius qui in vitæ periculo constituitur Prælatus sum,
aut Parochus. Teneris peste infectum cum vitæ periculo, ^{adire}
allàs minimè, nisi, vt dixi (ex Toletò & aliis) salus animæ Tolet.
eius omnino tali visitatione indigeret.

142. An teneatur mater grauidæ, permittere se secari, vt fie-
tus baptizetur aliqui sine Baptismo moriturus? Nec in despe-
ratione vitæ ob lethalem ægitudinem constituta teneri Do-
ctores nostri affirmant; quia vel illum exiguæ vitæ articu-
lum possidet.

143. Tenetur ne quis proximum inuitum à mortis spiritua-
lis, aut corporalis periculo liberare? Si possit etiam inuitum à
corporalis mortis discrimine eum liberare tenetur, non au-
tem à peccato si non possit sine suo graui incommodo, aut
ille reluctetur. Sic Saa ex Nau.

Saa.

144. Teneor ne ^{non} damnatum ad mortem iustè, etiam cum pos-
sum, pecunia redimere? Imo authore Saa ^{nec} ipse se redimere te-
neretur. Quid si redimam? Potest eum tibi in seruum perpe-
tuū accipere. In iustè damnatum redemi. Potes quidem in mul-
tis casibus in seruum accipere, sed ipse se redimere poterit.

Saa.

145. Possum ne proximo malum corporale ad salutem ani-
me excipere? Potes; & mortem ob Reipublicæ bonum, &
hosti tibi aliqui valde nocituro mortem non odio, sed ad
vitandum damnum tuum; & de morte eius gaudere, ob
bonum inde secutum. Sic, Saa ex Soto.

Saa.

146. Teneor ne inimico signa amoris ostendere? Respondeo
cum Toletò non teneri, nisi in casu necessitatis, scilicet cum ei
teneris ex charitate subuenire; & cum aliqui scandalum
futurum esset; & salurantem te resalutare; & veniam peten-
ti reconciliari.

Tolet.

- §. 6. 147. *Est ne frequenter peccatum mortale proximum nos*
De cor- *corripere?* Ex *Granado* assero raro concurrere circumstantias
reptione omnes, ut præceptum correctionis fraternitatis obliget sub mor-
frater- tali, præterquam in Prælati, quorum maior est obligatio
na, Elee- subditos corripendi, unde facile potest in eis esse mortale
mosyna, si ex negligentia, & timore correctionem necessariam
& scan- omittant.
dalo,
 148. *An teneatur publicè corripere quilibet publicè peccat-*
varia. *tem?* Ferè non teneri qui Superior non est, assero cum *Valen-*
Gran. *tia;* & adiicio statim Superiori posse huiusmodi crimen in-
Valent. dicari, si speratur fratrem esse ab illo corrigendum.
 149. *Nil profuturam video correctionem, vel iam se delin-*
quens ad meliorem frangem recipit, vel spero fore, ut ex se vel
alio recipiente resipiscat, vel crimen est veniale, vel mortale in-
certum, vel à me aptior locus speratur, aut tempus. A lege cor-
reptionis te omnino liberari cum Valentia assero.
 150. *Quinam nomine pauperum intelligatur? Hospitalia*
Monasteria, Ecclesie indigentes luminaribus, ornamentis
fabrica; hos, qui non possunt honestè vivere iuxta suam
conditionem, licet sint alioquin nobiles, censeo pauperis
nominari cum Vasquez & Molina.
 151. *Qui habet certam pecuniam summam pauperibus dis-*
tribuendam tenetur ne eligere pauperiores? Minimè; modo
pauperes eligat. Potest ne eligere quodlibet ex supra assignatis
Monasterium, Hospitale, &c. Potest, nisi aliam, esse testatoris
mentem ex signis clavis, & coniecturis constet.
 152. *Debet ne Clericus id quod detrahit ex necessarijs ad*
status decentiam viuendo parius pauperibus dare, sicut super-
fluum? Non debere cum Molina assero; quia bona sunt quasi
patrimonialia sustentationi debita.
 153. *Lucrantur Clerici ratione alicuius Ministerij, ut pro*
Missis dicendis, concionibus, comirandis defunctis, admini-
strandis Sacramentis, &c. Tenentur ne de ijs ut de superfluis
elemosynam exhibere? Ex Sanchez doctrina assero non tene-
ri, etiam si ad illa ministeria ratione officij obligarentur, quia
quasi patrimonialia bona reputantur.
 154. *Scio in graui pauperum necessitate diuitem non dando*
superflua non peccare mortaliter; rogo, an si teneretur sub mor-
tali impertiri, deberet inquirere pauperes? Solum deberet im-
fereri occurrentibus. Num omnibus? Aliquibus. An totam in-
digentiam subleuando? Sufficit aliquid dare. Omnia ex Vasq.
 155. *An diues teneatur proximo subuenire etiam in extre-*
ma necessitate constituto cum graui proprii status detrimenti?
Non

Non teneri ex *Coninch* affirmari. Adde ex *Tolet* cum inter *Conin* Doctores non conueniat, quando peccat mortaliter, qui non *Tolet* facit eleemosynam, non facile condemnandos diuites, qui non largiuntur: monendos tamen vt faciant quantas maxime possint, ne ob omissas eleemosynas illis in die iudicij dicatur, *Discedite maledicti, &c.*

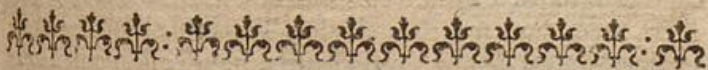
156. *Potest Religiosus eleemosynam dare, cum credit id Prælato placere? Posse assero cum Tolet*, qui adiicit in extrema *Tolet* necessitate posse, etiam renuente Prælato, in graui verò facultatem petendam, si probabiliter de Prælati voluntate non constet.

157. *An possit tutor eleemosynam dare? Potest, ait Saa; quia Saa* pupilli bona administrat.

158. *Surripuit quis in extrema necessitate constitutus, nec deliquit: an oblata extrema necessitate teneatur restituere? Non teneri Valentia* affirmat.

159. *Quandomam dicitur scandalizatus populus? Cum decem graues & honesti viri scandalizantur. Sic Saa.*

Valent.

EXAMEN VI.

Circa materiam de virtute Religionis.

CAPVT PRIMVM.

De essentia virtutis Religionis.

1. **Q**uid est Religio? Moralisis virtus exhibens debitum cultum Deo tanquam primo rerum omnium principio.

2. *Quoniam eius obiectum? Proximum quidem aliqua actio ad Deum directa: remotum verò Deus: materiale humanae actiones, quibus cultus, & honore Deus afficitur: formale verò Deo cultum eum exhibere.*

3. *Num virtus Religionis à reliquis virtutibus differat? A Theologicis & moralibus differt. Theologicæ enim proximè Deum respiciunt, morales autem hominem exornant aut in ordine ad proximum, aut in ordine ad se ipsum; at Religio eum exornat in ordine ad Deum. Etiam differre liquet à virtute qua Sancti ex propria excellentia coluntur, quæ *Dulia* appellatur; Religio enim Dei respicit excellentiam.*

R r 2

4. *Religionis*